

Sınırdaki bir eşik: Kentsel yayılma baskısı odağında Beytepe köyü

*

Hatice Kalfaoğlu Hatipoğlu¹Büşra İnce²

Öz

Kırsal yerleşimler yalnızca tarımsal üretim birimleri değildir; aynı zamanda tarihsel, kültürel, ekolojik ve morfolojik süreklilik barındıran çok katmanlı çevrelerdir. Ancak, özellikle metropol kentlerin çeperlerine doğru genişleyen hızlı ve denetimsiz kentsel yayılma ve sıçrama baskıları, bu kırsal peyzajların sosyo-mekânsal özelliklerini tehdit etmektedir. Kırsal yerleşimler, özgün dinamiklerinden saparak, kentleşme süreçleriyle yeniden üretilmektedir. Bu durum, dünya genelinde gözlemlenen ve kent planlaması açısından yeni değerler, krizler ve meydan okumalar yaratan küresel bir olgudur. Ankara'nın güneybatı çeperinde yer alan Beytepe Köyü, bu hızlı ve kontrolsüz kentsel yayılmadan doğrudan etkilenen bir yerleşimdir. Süregelen kentsel dönüşüm ve arsa spekülasyonları nedeniyle, köy uzun süredir yok olma tehlikesiyle karşı karşıyadır. Bu bağlamda, çalışma, Beytepe Köyü ve çevresinde meydana gelen dönüşüm sürecini artzamanlı olarak incelemeyi; kentsel yayılma baskısının köyün özgün karakteri üzerindeki etkisini sosyo-politik ve mekânsal boyutlarıyla ortaya koymayı amaçlamaktadır. Bu doğrultuda, çalışma, kırsal ve kentsel alanlar arasındaki dönüşen ilişkiyi analiz etmek için tipolojik özellikler, arazi kullanım dinamikleri ve kırsal pratikler üzerindeki mekânsal dönüşümün etkilerini çok ölçekli ve karma bir yöntemle incelemektedir. Çalışma ayrıca, bu periferik bağlamın taşıdığı potansiyelin, çeşitlenen yaşam biçimlerini koruyup destekleyecek alternatif kuramsal yaklaşımlar ve uygulamalar aracılığıyla planlama stratejilerine nasıl entegre edilebileceğini vurgulamakta; eş zamanlı geliştirilecek kentsel politikalara duyulan acil ihtiyacı tartışmaktadır. Son olarak, makale, yerel kalkınmayı çok işlevli ve çok ölçekli bakış açılarıyla ele alan politika önerilerini savunmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Kentsel yayılma, kırsal yerleşimler, kır-kent ikiliği, Beytepe köyü, kentsel politikalar.

Atıf/Cite

Kalfaoğlu Hatipoğlu, H., & İnce, B. (2025). Sınırdaki bir eşik: Kentsel yayılma baskısı odağında Beytepe köyü. *İdealkent* (48), 443-471. <https://doi.org/10.31198/idealkent.1698136>

¹ Doç. Dr., Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi, Mimarlık ve Güzel Sanatlar Fakültesi, Mimarlık Bölümü, Ankara, Türkiye, ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-0716-7431>

E-posta: hhatipoglu@aybu.edu.tr

² Politecnico di Milano, DASTU, Milano, İtalya, ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-4185-8604>

E-posta: bince@aybu.edu.tr

idealkent Kent Araştırmaları Dergisi (*Journal of Urban Studies*)

<http://idealkentdergisi.com>

Geliş Tarihi Received Date: 12.05.2025 Kabul Tarihi Accepted Date:

23.06.2025

A threshold on edge: Beytepe village under the pressure of urban sprawl

*

Hatice Kalfaoğlu Hatipoğlu³Büşra İnce⁴

Abstract

Rural settlements are not merely units of agricultural production; yet they are multi-layered environments that encapsulate historical, cultural, ecological, and morphological identity. However, rapid and uncontrolled urban sprawl pressing toward the edges of cities, especially metropolises, threatens the socio-spatial characteristics of rural landscapes. These settlements, diverging from their inherent socio-spatial dynamics, are being reproduced by urban expansion processes. This is a global phenomenon bringing about new values, crises, and challenges for urban planning. Beytepe Village, located on the southwestern peripheries of Ankara, is a settlement directly impacted by this rapid and unregulated urban sprawl. Due to ongoing urban transformation and land speculation, the village has long been at risk of vanishing. In this framework, this study aims to investigate the transformation process around the Beytepe Village diachronically and the extent to which urban sprawl pressure affects the unique character of the village from socio-political and spatial perspectives. By doing so, the study seeks to reveal the relationship between urban and rural environments by analyzing the impact of spatial transformations on the typomorphological characteristics, land-use dynamics, and rural practices in and around the village by adopting a mixed and inter-scalar method. The study emphasizes how the potential of this peripheral context can be integrated into planning strategies through the promotion of alternative theories and operations to stimulate and protect diversified lifestyles, and discusses the urgent need for simultaneously developed urban policies. Eventually, the article advocates for proposals that approach local development through multifunctional and multi-scalar perspectives.

Keywords: Urban sprawl, rural settlements, urban-rural dichotomies, Beytepe village, urban policies.

³ Assoc. Prof. Dr., Ankara Yıldırım Beyazıt University, Faculty of Architecture and Fine Arts, Department of Architecture, Ankara, Türkiye, ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-0716-7431>
E-mail: hhatipoglu@aybu.edu.tr

⁴ Politecnico di Milano, DASTU, Milan, Italy, ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-4185-8604>
E-mail: bince@aybu.edu.tr

Giriş

Modern şehir kuramları, kenti yalnızca fiziksel mekân olarak değil aynı zamanda ekonomik, toplumsal ve kültürel ilişkilerin kesişim noktası olarak ele alır. Mumford'ın (1961), bu bağlamda kenti "coğrafi pleksus", "ekonomik organizasyon" ve "kolektif birliğin estetik sembolü" olarak tanımlaması kentleşme sürecinin çok katmanlı doğasına dikkat çeker. Ona göre kentler bir toplumun güç ve kültürünün en yoğun olduğu yerlerdir. Kentsel bağlamlarda, Avrupa düşüncesinin biçimsel ve işlevsel çerçevede öngördüğü 'kent' tanımına uymayan pek çok kentsel yığılmanın varlığı, günümüzde alternatif kentleşme biçimlerinin ortaya çıktığını göstermektedir. Bireysel otomobil kullanımının yaygınlaşmasıyla birlikte başlayan banliyöleşme süreci, Avrupa ve Kuzey Amerika bağlamında eş zamanlı ve bilinçli olarak, gerçek 'şehirler' ile onları çevreleyen 'yerleşimler' arasında kurumsal ve mekânsal bir ayrışmayı beraberinde getirmiştir. Hızlı kentsel gelişim kentler için bir meydan okuma olmuş ve kontrolsüz büyüme hem sürdürülebilirlik açısından doğal çevreyi hem de özgünlük açısından yapısal çevreyi tehdit eder hale gelmiştir. Sanayi öncesi tarım kentlerinin, artan nüfus ve yaşam tarzlarındaki değişen dinamiklerle birlikte bir metamorfoz yaratan modern sanayi kentlerine dönüşmesinin ardından hızlanan yayılma baskısı nedeniyle çevresel bağlamların kimlik değerleri zarar görmüştür. Bu kentlerin kentsel yayılımı, kentsel doku, mimari olgular, mekânsal yapılandırma ve kültür açısından geleneksel mahallelerden farklı bir karakter sergilemiştir. Dahası, "yayılma" olarak adlandırılan bu genişleme hem kente hem de kırsal alanlara saldırmakta ve dünyaya "senin olan benim olacak" demektir (Krier, 1984). Kırsal alanlar, çeperlere doğru yayılan kentsel gelişim nedeniyle ortaya çıkan istila biçimlerinin kurbanı olmuştur.

Çeperdeki kırsal alanlar, yerel özgünlüğü ve kimliği besleyen kendilerine has mekânsal niteliklere sahiptir. Bu yerleşimler topografya, iklim, doğal kaynak kullanımı, mekânsal organizasyon biçimi ve yerel malzeme kullanımı açısından özgün mimari ve morfolojik özellikler sergilemektedir. Mekânsal form ve sosyal pratikler arasındaki ilişkinin çift yönlü olduğu gerçeğinden hareketle, kentsel dokunun morfolojisi ve örüntüsü, bu alanların sosyal ve kültürel yapısını şekillendirme üzerinde etkilidir. (Harvey, 2009). Bu alanların mekânsal yapıları aynı zamanda toplumsal hafızayı şekillendiren ve mekânsal aidiyetin oluşmasını sağlayan unsurlara dönüşür. Bağlam bilgisine dayalı olarak inşa edilen fiziksel çevre, insanların kendilerine özgü yeri ruhu (Genius Loci) taşıyan alanlar inşa etmelerine imkân tanır. (Norberg-Schulz,

1980). Bu nedenle, mekânsal değişimler gündelik yaşam pratiklerinde, kültürde, sakinlerin etkileşimlerinde bir değişime neden olur. Kent çeperlerinde, morfolojik yapıdan mimari detaylara uzanan mimari ve sosyo-mekânsal özelliklerin sürdürülebilirliği, özellikle şehirlerin periferal bağamları açısından hem önemli bir mesele hem de ciddi bir zorluktur. Çünkü kırsal yerleşimler, yalnızca tarımsal üretim birimleri değil, aynı zamanda tarihsel, kültürel ve morfolojik süreklilik barındıran çok katmanlı yerleşim alanlarıdır. Ancak günümüzde, metropoliten bölgelerin büyüme dinamikleriyle birlikte kırsal kent geçiş kuşağında işgal edilen bu yerleşimler, hızlı ve çoğu zaman kontrolsüz kentsel yayılmanın baskısı altında dönüşmektedir.

Türkiye'de 1950-1960 yılları arasında kentsel nüfus, ülkenin toplam nüfusuna oranla %80'e varan bir artış göstermiş, bu artış 1965-1970 yılları arasında en yüksek seviyesine ulaşmıştır (Osmay, 1998). Türkiye'de yayılma, kenarlara doğru yüksek yoğunluklu genişlemesiyle, mevcut alanların özgünlüğünü yok eden standartlaştırılmış yüksek katlı toplu yapılaşma şeklinde gerçekleşmiştir. Dahası, bu yaklaşım kolektif hafızayı, sosyal yapıyı, kültürel değerleri, sakinlerin günlük yaşam rutinlerini, komşuluk ilişkilerini, mevcut kentsel dokuyu ve örüntüleri yok etmektedir (Kalfaoglu, 2022; Şenyel, 2006; Tekeli, 2010; Alkışer & Yürekli, 2011, Hatipoğlu & Mahmut, 2022). Konutların tamamı yerleşimleri, bağlamı göz ardı ederek işlevsel ve mekânsal olarak ayırmış bir karakter sunan ve geleneksel mahalle olgusundan farklı olan yüzen ada kümeleri biçiminde kapalı topluluklar olarak üretilmektedir. Amerikan kentlerindeki düşük yoğunluklu ve kent dokusundaki kompaktlığa aykırı banliyö gelişimi, Amerikan rüyasının bir sonucu olarak "çerez kesici evler, geniş, ağaçsız, kaldırımsız yollar, akılsızca kıvrılan çıkmaz sokaklar, garaj kapılarından oluşan sokak manzarası" sunarken, Türkiye'deki kentsel yayılma, ülkedeki günümüz konut dokusunu büyük ölçüde oluşturan ve geleneksel mahalle olgusunu bile bozan baskın kopyala-yapıştır toplu konut kümelerini resmetmektedir. Kentsel alanda yaratılan rantın tarımsal getiriden daha yüksek olması ve kentsel gelişim süreciyle birlikte riskin daha az olması nedeniyle tarım alanları hızla kentsel kullanımlara ve özellikle konut kullanımına dönüşmekte, kırsal alandaki arazi varlığı arsa stoku olarak değerlendirilmektedir (Sezgin & Varol, 2012; s.275).

Bu çalışma, Beytepe Köyü örneği üzerinden, kentleşme süreçlerinin kırsal alanlar üzerindeki mekânsal, morfolojik ve sosyo-kültürel etkilerini çok ölçekli bir yaklaşımla incelemeyi amaçlamaktadır. Ankara'nın güneybatısında yer alan ve kentleşme baskısıyla karşı karşıya olan çalışma alanı, Ankara kent

makroformunun dönüşümünde önemli bir rol oynayan Eskişehir Yolu aksına yakın, üniversite kampüsleri, askeri bölgeler ve zamanla yüksek yoğunluklu prestij konutları ile çevrelenmiş bir konumdadır. Beytepe Köyü, söz konusu konumu nedeniyle 1980'lerden itibaren kentleşme baskısı altında kırsal kimliğini kaybetme riski taşımakta ve artan spekülasyon arsa baskılarına maruz kalmaktadır. Bu alan zamanla kırsal karakteri ile çeperdeki kentleşme formları arasında sıkışmış bir "eşik mekân" haline gelmiştir. Bu bağlamda çalışma alanı, kırsal alanların maruz kaldığı morfolojik ve sosyo-mekânsal çözülmenin izlenebileceği önemli bir örnek sunmaktadır.

Çalışma bu dönüşüm sürecini sosyo-politik ve mekânsal yönleriyle ele alarak, kentsel yayılmanın ile alanın kendine özgü karakterini ne ölçüde etkilediğini araştırmayı ve belgelemeyi hedeflemektedir. Bu kapsamda, köy ve çevresine ait tipo-morfolojik özellikler ve arazi kullanım dinamiklerinde gerçekleşen mekânsal değişimlerin çok katmanlı biçimde analizi amaçlanmaktadır. Araştırmanın temel sorusu, kır-kent çeperindeki yerleşimlerin kentsel yayılma baskıları karşısında nasıl bir mekânsal çözülme yaşadığı ve bu çözülmenin kırsal kimlik, yerel üretim yapıları ve mekânsal örüntüler üzerindeki etkilerinin nasıl izlenebileceğidir. Bu doğrultuda çalışma, yalnızca fiziksel değişimleri değil, bu değişimlerin ardındaki politikaları, spekülasyon dinamikleri ve mekânsal pratikleri de sorgulayarak literatürde sıklıkla göz ardı edilen kırsal dönüşüm süreçlerine özgün bir katkı sunmayı amaçlar.

Bu amaç doğrultusunda çalışma, kuramsal olarak alanın üzerindeki kontrolsüz kentleşme baskısını ortaya koymak adına yakın çevresindeki "mekânsal yayılma" (urban sprawl) süreçlerine odaklanırken, dönüşümü değerlendirmek için mekânsal analizler içeren ölçekler arası bir yöntem benimsemiştir. Hızlı kentleşmenin yaşandığı bu bölgeden elde edilen sürekli zaman serisi verilerinin analizi, zaman aralıklarında meydana gelen mekânsal değişimleri doğru bir şekilde ortaya koyabilir. Ayrıca çalışmada, kentleşmenin kıyısındaki köylerin kimliğinin ve mimari kalitesinin korunması için kentsel gelişim anlayışında değişme ve eş zamanlı ve bütüncül kentsel politikalara duyulan acil gereksinim vurgulanmıştır. Bölgenin yerel kalkınma potansiyelinin planlama stratejilere nasıl yansıtılacağına ilişkin çok ölçekli ve çok işlevli yaklaşımlara ilişkin önermeler savunulmuştur.

Kentsel Yayılma ve Kent-Kır İkilemi

Bruegman yayılmayı basit ve nesnel bir şekilde "sistemantik bir büyük ölçekli arazi kullanım planlamasından yoksun, düşük yoğunluklu, dağınık kentsel

gelişme" olarak tanımlamaktadır (Bruegmann, 2005). Bu tanımdan hareketle, kentlerin gelişiminin tarih boyunca çoğunlukla kent merkezinden dışarıya doğru gelişigüzel bir biçimde gerçekleştiği göz önüne alındığında, kontrol-süz kentsel genişlemeler 'yayılma' olarak tanımlanabilir.

Nüfus yoğunluğunun ve zenginliğin bir araya geldiği yerlerde, açık alan genellikle kıt bir kaynak haline gelir ve planlanan yeni projeler "kentsel yayılma" görünmeye başlar (Whyte, 1958; Mann, 2009; Brueckner, 2000). Kentsel yayılma üzerine çok çeşitli tanımlar ve betimlemeler önerilmiştir (Whyte, 1958; Galster vd., 2001; Clapham, 2003). Net olarak tanımlanması güç olan bu olgu; kent planlaması ve mekânsal dönüşümler, doğal alanların korunması, ekonomik ve ekonomik sorunlar, sosyal sermaye, ulaşım gibi pek çok mesele ile ilişkili olarak çalışılmıştır. Çalışma alanlarına göre bazı araştırmalarda yayılma yalnızca estetik bir durum olarak görülürken, bazılarında mekânsal gelişim biçimi açısından değerlendirilir. Bunun yanı sıra kentsel yayılma, kent-kır arazi sürekliliği boyunca göreceli ve kesişen bir olgu olarak da ele alınabilir (Kew&Lee, 2013). Farklı alanlardaki çalışmaların ortak kabulü yayılmanın verimsiz bir kentleşme biçimi olduğudur. (Torrens&Alberti, 2000)

Zamana ve bağlama göre farklılık gösteren birçok kentleşme modeli vardır. Temel modeller, konut yerleşiminin oluşumu açısından işlev, karakter ve morfoloji açısından zıt dinamikleri temsil eden geleneksel mahalle ve banliyö yayılımı olarak ikiye ayrılabilir (Duany v.d., 2000). Geleneksel mahalleler, karma kullanımlı, yaya dostu topluluklarla sürdürülebilir büyümeye sahip bir kentsel yaşamı temsil ederken; banliyö yayılımı, kentsel yaşamın ortak dinamiklerinden yoksun, tek kullanımlık, ayrılmış ve ayrıştırılmış bölmelerden soyut bir sistemin kendi kendini yok edici bir şekilde icat edildiğini kanıtlamaktadır. Mumford bu paradoksu şöyle tanımlamaktadır: "... yeni banliyö formu artık kent karşıtı bir model üretmiştir. Yürüme mesafelerinin yok olmasıyla birlikte, normal bir insan dolaşımı aracı olarak yürümek de yok olmuştur: motorlu taşıtlar yürümeyi güvensiz hale getirmiş, banliyölerin genişlemesi ise imkansızlaştırmıştır" (Mumford, 1961, s. 486).

Kentsel ve kırsal yaşam biçimleri arasındaki farklılıklar, kayıtlı tarihin başlangıcından son yıllara kadar net bir ayrım ortaya koymuştur. Bu farklı bağlamların günlük faaliyetlerinin hızı, çevresel koşulları, kentsel örüntüleri ve mimari olguları tamamen farklı olmuştur. Şehir surlarının sınırlarında, kentsel dinamikler için çeşitli olanaklar sağlayan bir sosyal ve ekonomik yaşam vardı (Bruegmann, 2005). Zamanla antik Roma gibi kentler yoğun bir nüfusa ulaşmış, bu da sosyal ve ekonomik eşitsizlikler, periyodik salgın hastalıklar gibi bazı sorunları beraberinde getirmiştir. Bu zorluklara rağmen kentler surlar

içinde gelişmiş, erişilebilirlik ve güvenlik kaygıları nedeniyle çok fazla yayılamamıştır. Ancak hareketlilik ve iletişim olanaklarının artması, kent-kır ikiliğini bozmuş ve kentlerde kırdan kente doğru kontrolsüz bir genişleme gözlenmiştir. Sanayi devrimi ile birlikte bu yayılım banliyölere doğru, kent-kır sınırlarının çözülmesine doğru gitmiş, kentleşmenin kırsal alana baskısı bu alanların fiziksel niteliklerinin kaybolmasına neden olmaktadır. Bu gelişim ve dönüşüm yalnızca fiziksel çevrede değil, aynı zamanda kırsal alanlarda gündelik yaşam pratiklerini ve sosyo-kültürel ilişkileri de etkilemiştir. Yapılan çalışmalarda kırsal alanların arazi kullanımındaki değişimlerin, hızlı kentleşmenin yerel ekolojik sistemler ve çevre üzerinde baskı yaratması sonucu ortaya çıktığını; bu baskının ise bölgesel ekosistem hizmetlerinin işlev kaybına neden olduğunu gözlemlemiştir. Bu doğrultuda, yaşam alanlarının bir dönüşüm sürecine girmesi ile kent-doğa, kır-doğa ve kır-kent gibi ayrıştırıcı sınırlar giderek daha da belirsizleşmiştir (Brabyn, 2005). Kent-kır arası keskin sınırların bu belirsizliği sadece mekânsal değil, faaliyet örüntülerindeki değişiklikleri de beraberinde getirmiştir. Günümüzde bu dönüşüme neden olan dinamikler; köylerde genç nüfusun azalması, yaşlanma, kırdan kente göç, buna paralel olarak tarımsal iş gücünün azalması, ortak alanların özelleştirilmesi (enclosure of the commons) ve kentin kıra doğru tersine göç hareketleri ile birlikte gelişen kırsal soylulaştırma (rural gentrification) olgularıdır.

Kent-kır ikilemine yönelik akademik tartışmalar, bu ikiliğin ötesine geçen yeni mekânsal gerçeklikleri kavramsallaştırmayı hedefleyen teorik altyapının gelişmesine öncülük etmektedir. Geleneksel olarak ayrı kategoriler olarak ele alınan kent ve kır, günümüzde özellikle metropoliten çeperlerde iç içe geçen, ve hatta melezleşen mekânsal örgütlenmeler üretmektedir. Güncel literatür tartışmaları, kırsal karakterin kentleşme baskısı altında kaybolmasını yalnızca bir fiziksel dönüşüm olarak değil, aynı zamanda yönetişimsel, kültürel ve sosyal bir dönüşüm olarak ele alarak bunu durumu bir problem olarak tanımlar (Hoffmann vd., 2017; Sherestha vd., 2011). Ancak kırsal alanlara yönelik salt korumacı yaklaşım önerilerine ek olarak üçüncü yollar arayan tartışmaları sürdürmektedir. Örneğin *rurbanization* kavramı kent ve kırsal bir aradalığı (co-exist) üzerinden olasılıklar üreten bir altlık sunar (Barros et al., 2018; Hoffmann vd., 2023). Ancak, literatürde bu süreci “kentselin kırsallaşması” olarak tanımlayan tartışmalar da vardır (Lacour ve Puissant, 2007). Yani bu kavram üzerinden tersine bir süreci de tanımlayabilen çift yönlü bir alternatiftir. Ancak özünde rurbanite ve benzeri alternatif senaryolar sunan kavramlar, kentsel ve kırsal formların bir arada ve iç içe var olmasını teşvik

eder. Burada kritik olan, kentleşmenin özellikle periferik alanlarda doğduğu kent-kır ikiliği içeren kendine özgü yerleşim biçimleri, planlı üretimler olmamakla birlikte fiziksel olarak bir arada olsalar da, bir arada çalışmazlar. Bu oluşumlar, ne tam anlamıyla kent ne de kır özellikleri taşıyor; dolayısıyla klasik planlama araçları bu hibrit alanlara karşı yetersiz kalmaktadır (Busck v.d., 2008). Bu alanlar için önerilen alternatif yaklaşımların hem planlama literatüründe hem de operasyonel olarak geliştirilmelidir.

Ankara'da Kentsel Yayılma ve Kent Çeperleri

Ankara, başkent olarak planlı kentsel politikalar ile kontrollü bir üretim sürecine girmektedir. Merkezileşme ilkeleri, gelişme alanları, arazi kullanım dinamikleri gibi temel kararların alındığı Jansen Planı, Ankara kentinin mekânsal gelişim sürecinin temelini oluşturur. Bu planın ardından önerilen nazım planlar, Ankara kent makroformunun dönüşüm biçimlerini tarifleyen temel kentsel politika araçları olmuştur. Farklı dönemlerde uygulanan nazım-imar planları, dönüşen sosyopolitik yaklaşım ve kabullerin kentsel mekân üzerindeki etkisini de açıkça ortaya koymaktadır. Buna göre imar planları, siyasi kırılma noktalarının kentsel mekân üretimi üzerindeki etkisini anlamak için kullanılabilir. Ankara örneğinde, kentsel büyüme, kentsel yayılma ve mekân üretiminin değişen dinamiklerini anlamak için Yücel-Uybadin Planı ve sonrasına bakmak aydınlatıcı olacaktır. Yücel-Uybadin Planı, modern bir başkent oluşturmak için kent planlama politikalarının kontrolünün kaybedildiği noktalardan biri olarak tanımlanabilir. Bu plan, kentsel büyümeyi engellemek için daha yıkıcı bir yöntem benimsemiş ve sonunda daha kaotik bir kent formuna yol açan bir yaklaşımla ilerlemiştir (Günay, 2012; s.7). Dönemin kentsel büyüme hızı ve bu planla birlikte kentin makroformu oldukça büyümüştür. Yücel-Uybadin planından sonra uygulanan dördüncü plan kentin çepere doğru büyümesini başlatmıştır. Planın amacı, kentin gecekondu bölgelerinde orta sınıflar lehine yeni yerleşim yerleri ve istihdam olanakları yaratmaktır. Plan, batı koridoru boyunca tek yönlü bir büyüme öngörmüş ve bu doğrultuda geniş arazilerin kamulaştırılmasını başlatmıştır (Günay, 2012; s.8)

Ankara'nın kentsel çeperinin genişleme dinamiklerini anlamak için 1980'ler ve sonrasındaki faaliyetlere odaklanmak gerekmektedir. Neoliberal politikaların 1980 sonrası kentleşme dinamikleri üzerinde büyük etkisi olmuş ve kent rant odaklı bir dönüşüm zihniyeti üzerine inşa edilmiştir. 1980'lerden sonra yerel belediyelerin artan yerel yetkileri, kentsel mekânın üretim ve mü-

dahale biçimini de dönüştürmüştür (Şengül, 2002). 2000 sonrası dönemi neo-liberalizmin yeni bir evresi olarak tanımlamak mümkündür. Küresel ve ulusal ekonomik krizler, kentsel mekâna müdahale biçimlerini ve planlama süreçlerini dönüştürmüştür. Sermaye birikimlerine kaynak aktarmanın yeni bir yolu olarak yeniden yapılandırılan kentsel planlama, merkezi ve yerel yönetimlerin müdahale biçimleri ile kamu yararına dayalı meşruiyetini yitirmiştir. Bunun yerine kentsel mekân ekonomik fayda temelinde kategorize edilmiş, yüksek rant vaat eden belirli kısımlar kısa vadeli ve birbirinden kopuk parçacı planlarla üretilmeye çalışılmıştır (Acar Özler, 2019; s.28)

Bu süreçlerin Ankara kent çeperindeki üretim ve kullanım biçimlerine yansımaları, kamulaştırma süreçlerinin yönetimini takip etmeyi gerektirmektedir. Kentsel planlama politikalarının eksikliği ya da planlama süreçlerindeki kasıtlı manipülasyonlar sonucunda kentin çeperlerinde kontrolsüz sıçramalar ve yanlış kullanımlar ortaya çıkmıştır. 1985-2007 yılları arasındaki dönemde kentte her yönde hızlı bir büyüme gerçekleşmiş, özellikle speküle edilen bölgelere yayılma-dağılma süreci başlamış ve ilerlemiştir (ABB, 2008). 1990 Nazım Planı makro form açısından kent için önemli açılımlar öngörürken, diğer yandan verimli tarım arazilerinin amaç dışı kullanıma maruz kalmasında önemli bir etken olarak görülebilir. 2023 Master planı ile Eskişehir Yolu boyunca oluşturulan prestij konutları nedeniyle önemli miktarda tarım arazisi kaybedilmiştir. Ayrıca kuzey yönünde Akyurt- Çubuk ve Pursaklar-Saray çevresinde amaç dışı kullanım kararı verildiği görülmektedir. Gelişme yönleri açısından bakıldığında ise tarım dışı arazi kullanımının daha çok güneybatı (Eskişehir Yolu) ve batı (eski İstanbul Yolu) yönlerinde gerçekleştiği görülmektedir. (Sezgin & Varol, 2012). Tarım arazilerinin konut alanlarına dönüştürülmesi eğilimi Ankara'nın çeperlerinde halen devam etmektedir. Bu dönüşümde, kentleşme baskısını yaratan konut talebini ve talep edilme biçimini anlamak gerekmektedir. Ankara'nın güneybatı kent çeperi, kırsal alanlara dağılmış konut projeleri ile hala gelişme sürecindedir. Bu durum, bölgedeki kontrolsüz gelişmelerin bir sonucu olarak ortaya çıkan mekânsal anklavlar arasında yol sistemleri, altyapı ve bağlantılar açısından parçalanma sorununa yol açmıştır. Dağınık bir şekilde örgütlenmiş kentsel doku nedeniyle toplu taşıma hizmetlerinde sorunlar gözlemlenmektedir. Arsa piyasasına bağlı olarak gelişen kentleşme baskısı, imar kararları üzerinde belirleyici olmuş, bu durum tarım alanlarının daralmasına ve bölgede daha çok üst-orta ve orta sınıflarına hitap eden proje türlerinin ortaya çıkmasını beraberinde getirmiştir (Yaşar, 2010). Özetle, Beytepe Köyü'nün de içinde bulunduğu An-

kara'nın batı çeperi, arazi değerini artıran rant politikaları ve kentsel stratejilerin eksikliği sonucunda kontrolsüz büyüme ve kentleşme baskısıyla karşı karşıya kalmıştır. Sonuç, ilişkilerin sorunlu olduğu, mekânsal süreklilikten uzak, parçalanmış bir yapıya çevredir. Beytepe Köyü, karmaşık siyasi çatışmalar ve birbirinden kopuk bir kentsel oluşumun ortasında küçülse de varlığını korumaya devam etmektedir.

Araştırma Yöntemi

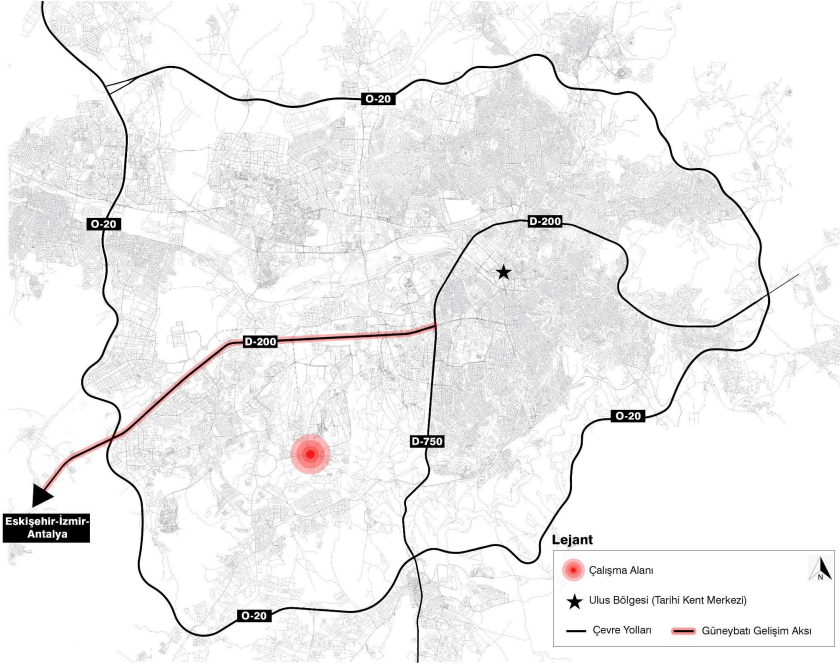
Bu çalışma, Ankara'nın güneybatı çeperinde yer alan Beytepe Köyü'ne odaklanarak metropoliten alanların kenarlarındaki kentsel yayılma dinamiklerini sosyopolitik ve mekânsal açılardan ele almaktadır. Bu tür bağlamın ortaya çıkan bölgeselleşme özelliklerine ilişkin ayırt edici morfolojik karakteristiklerini ve mekânsal dönüşümün arazi kullanım dinamikleri, tipo-morfolojik oluşumlar ve kırsal pratikler üzerindeki etkisini ortaya çıkarmak çalışmanın temel amaçlarıdır. Araştırma alanındaki kentleşme süreci mekânsal bir sonuç olmanın ötesine geçtiğinden, Beytepe Köyü ve yakın çevresindeki dönüşümü ortaya koymak için fiziksel olarak alanı analiz etmek yeterli olmayacaktır. Bu nedenle, literatür taraması, saha ziyareti, mülakat, belgeleme ve veri toplama (fotoğraflar, haritalar, farklı dönemlere ait hava fotoğraflarının derlenmesi, yerel medyanın incelenmesi) ve mekânsal analizi içeren ölçekler arası karma bir yöntem benimsenmiştir. Bu çalışmanın yapısı, (1) alandaki dönüşümün sosyopolitik boyutlarının araştırılmasını ve (2) alana özgü artzamanlı verilerle yapılan morfolojik analizi kapsayan iki yönlüdür. İlk bölümde, sağlam bir çerçeve oluşturmak ve alandaki kentsel yayılma örüntülerini kapsamlı bir şekilde anlamak için öncelikle literatürdeki dünya çapındaki teorik fikirler ve tartışmalar gözden geçirilmiştir. Ardından, Ankara'nın çeperlerindeki koşullar, kentsel doku ve kırsal alan dengesine odaklanılarak yeniden ele alınmaktadır. Son olarak, imar planları, yönetmelikler ve yerel medya haberleri aracılığıyla Ankara'nın güneybatı ucundaki kentleşme sürecini besleyen sosyopolitik söylem ve uygulamalara değinilmiştir. Bu aşama sonucunda, çalışma alanındaki dönüşümü tetikleyen nedenler netleştirilmiş ve mekânsal dönüşümün kapsamlı bir analizine temel oluşturacak veriler toplanmıştır. Çalışmanın ikinci bölümünde, bölgedeki ölçekler arası mekânsal özellikleri ortaya koymak amacıyla Beytepe Köyü'nün kent makroformu içindeki konumu, çevresindeki arazi kullanım dağılımı ve mevcut imar planındaki kararlar araştırılmıştır. Ardından Google Earth'ten elde edilen farklı yıllara ait hava fotoğrafları incelenerek alandaki mekânsal dönüşüm ortaya konulmuştur.

Mikro ölçekli analiz aşaması ise saha ziyareti, belgeleme ve yerel halkla görüşme adımlarını içeriyor.

Sınırdaki Kırılgan Bir Eşik: Beytepe Köyünün Morfolojik Özellikleri

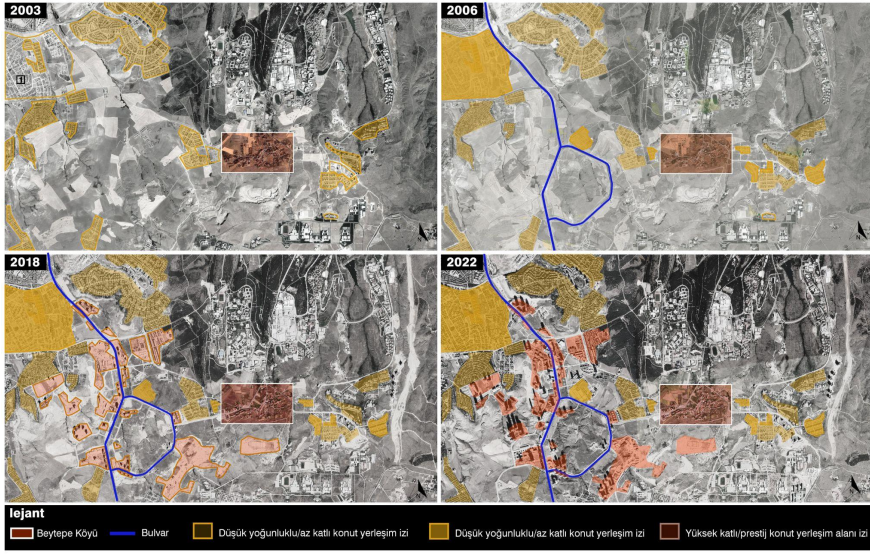
Eski adı Lodumlu olan Beytepe Köyü, yüzyıllardır kendi özelliklerini koruyan önemli bir kırsal yerleşim yeridir. Köy, farklı dönemlere ait çok katmanlı tarihi kalıntıları barındıran palimpsest bir yapıya sahiptir. Sınırları içinde yer alan Beytepe Höyüğü 1. Derece Sit Alanı'dır. Höyük ve çevresinde yapılan araştırmalarda tepe ve eteklerinde Eski Tunç Çağı'na, çevresinde ise Roma Çağı'na ait seramikler bulunmuştur. Höyüğün ana yükseltisi Hacettepe Üniversitesi Beytepe Kampüsü yolunun yapımı sırasında yarı yarıya tahrip olmuştur (Renda vd., 2004; s.42). Ayrıca köyde bulunan 1795 tarihli çeşme⁵ buranın yüzyıllardır yerleşim alanı olarak var olduğunu kanıtlamaktadır. Buna paralel olarak Beytepe Köyü'nün sakinleri de kuşaklardır burada yaşayan yerel halktan oluşmaktadır. Dolayısıyla köy, Ankara'nın kırsal yerleşim dinamiklerinin anlaşılmasında hem mimari varlıkların hem etnografik bilginin hem de gündelik yaşam pratiklerinin çözümlemesi açısından oldukça önemli bir yere sahiptir. Beytepe Köyü, konumu nedeniyle onlarca yıldır arsa spekülasyonlarının ve değişen imar kararlarının kurbanı olmuştur. Köyün toprakları, çevresindeki farklı kentsel kullanımlar tarafından küçültülmüş ve işgal edilmiş, yerel halk yerinden edilme tehlikesiyle karşı karşıya kalmıştır. Bugün hala hızlı kent baskısına direnerek köy karakterini korumaya devam ediyor. Makalenin çalışma alanı, kentsel ve kırsal dinamikler arasındaki ilişki, kentsel yayılmanın etkisi, bağlamın mekânsal dönüşümü, alanda ortaya çıkan tipolojik özelliklerin dinamikleri ve ulaşım sistemi üzerinden yürütülen kentsel politikalar ışığında değerlendirilecektir.

⁵ Çeşme üzerindeki tarih bilgisi eski tarih 1212 olarak ifade edilmektedir. Bu tarih bilgisi Hicri takvime göre verilmiştir.

Şekil 1. Beytepe Köyü'nün Ankara kent makroformundaki konumu (OpenStreet-Map verileri kullanılarak yazarlar tarafından geliştirilmiştir)

Beytepe Köyü'nün konumu, yetersiz kentsel politikalar nedeniyle kontrolsüz genişleme, yayılma ve dağınık kentsel dokudan kaynaklanan sorunlu kentleşme dinamiklerine bir örnektir. Ankara'nın çeperlerinin güneybatı tarafı kentsel yayılmadan etkilenmektedir. Bölge, kentsel yayılma özelliklerini entegrasyon eksikliği, çekirdeksellik ve kümelenme gibi yanıltıcı büyüme sorunları olarak göstermektedir (Yaşar, 2010; s.58). Bölgenin parçalı kentsel dokusu, parsel bazında planlanmış çok işlevli arazi kullanımlarının bir sonucudur. Bölgede ortaya çıkan kümelenmeler alandaki süreksizliği oluşturmaktadır.

Şekil 2. Arazi kullanımı ve tipolojik segmentlere göre çalışma alanı çevresindeki karakter alanları (Google Earth'ten elde edilen hava fotoğrafı kullanılarak yazarlar tarafından geliştirilmiştir)

Beytepe Köyü çevresindeki mevcut kentsel doku incelendiğinde (Şekil 2), arazi kullanım durumlarındaki çeşitlilik dikkat çekmektedir. Köyün kuzeyinde Hacettepe (2) ve Bilkent Üniversitesi (3) kampüsleri; güneyinde ise Jandarma Genel Komutanlığı'na ait askeri alan (5) bulunmaktadır. Beytepe köyü, bütünlük açısından sorunlu olan ve bağlamda bir kırılma yaratan bu iki anklav benzeri kapalı yerleşim alanının arasındadır. Araştırma alanının doğu-batı ekseninde farklı tipolojik özelliklere sahip konut yerleşimleri bulunmaktadır. Şekilden de anlaşılacağı üzere, ortaya çıkan konut yerleşimleri köyün tarım alanlarının daralmasına neden olmuştur. Araştırma alanında hem az katlı müstakil evler (8) hem de yüksek katlı konut binaları (9) bulunmaktadır (Şekil 2). Bu konut alanları farklı tipolojik varlıklara sahip olsalar da mekânsal olarak örgütlenme biçimleri benzerdir. Tüm konut yerleşimleri, ayrı kümeler oluşturan kapalı topluluklar olarak oluşturulmuştur. Sonuç olarak, mevcut kentsel doku, birbiriyle uyumsuz karakterlere sahip farklı alanların bir arada var olduğunu açıkça göstermektedir. Bu alanlar işlevsel ve mekânsal olarak birbirinden kopuk ve dağınık bir şekilde düzenlenmiştir. Beytepe Köyü, bu çok işlevli ve ilişkisiz dokunun yarattığı gerilim arasında kalmıştır. Bu bölgenin ciddi bir planlama sorunu olduğu açıktır.

Kentin yıkıcı tutumuna karşı kırsalın hakkını korumak kent planlaması için elzemdir.

Şekil 3. Beytepe Köyü'nün Beytepe Köyü'nün arsa spekülasyonları konusunda yerel medyadaki yeri (Kaynak: Yazarlar tarafından görselde belirtilen gazete arşivlerinden yararlanılarak geliştirilmiştir)

Beytepe Köyü, konumu nedeniyle onlarca yıldır arazi spekülasyonlarının ve imar kararlarının kurbanı olmuştur. Köyün kendisi ve çevresi farklı kentsel kullanım senaryoları üzerinden birçok karara konu olmuştur. Örneğin, yerel haberlere göre (Şekil 3), 1968-72 yılları arasında Bilkent Üniversitesi'nin kuruluşu sırasında İhsan Doğramacı köyün arazilerinin bir kısmını üniversite kampüsü için satın almış ve kamulaştırmıştır. Daha sonra arazi üzerine ticari amaçlı az katlı konutlar inşa etmiştir (Milliyet, 1992; s.13). 2005 yılında Ankara Büyükşehir Belediye Meclisi tarafından onaylanan karar ile Lodumlu Kentsel Dönüşüm ve Gelişim Projesi kapsamında köyün dönüştürülmesi ve sağlık kampüsü yapılması hedeflenmiştir (Ankara Büyükşehir Belediye Meclisi, 2005). Ancak Mimarlar Odasının açtığı dava sonucunda kentsel dönüşüm projesi durdurulmuştur (Hürriyet, 2005). 2007'deki bir başka habere göre (Yapı, 2007), arsa spekülasyonları ve yetkililerin politikaları sonucunda köyde imar planlama sorunları ortaya çıkmıştır. Nitekim kentsel dönüşüm projesi nedeniyle yüzyıllardır burada yaşayan köylüler yer değiştirme baskısıyla karşı karşıya kalmış, köy kentsel hizmetlerden mahrum bırakılmıştır. Köydeki yaklaşık 50.000 dönüm arazi 1950'lerden bu yana ODTÜ, Hacettepe

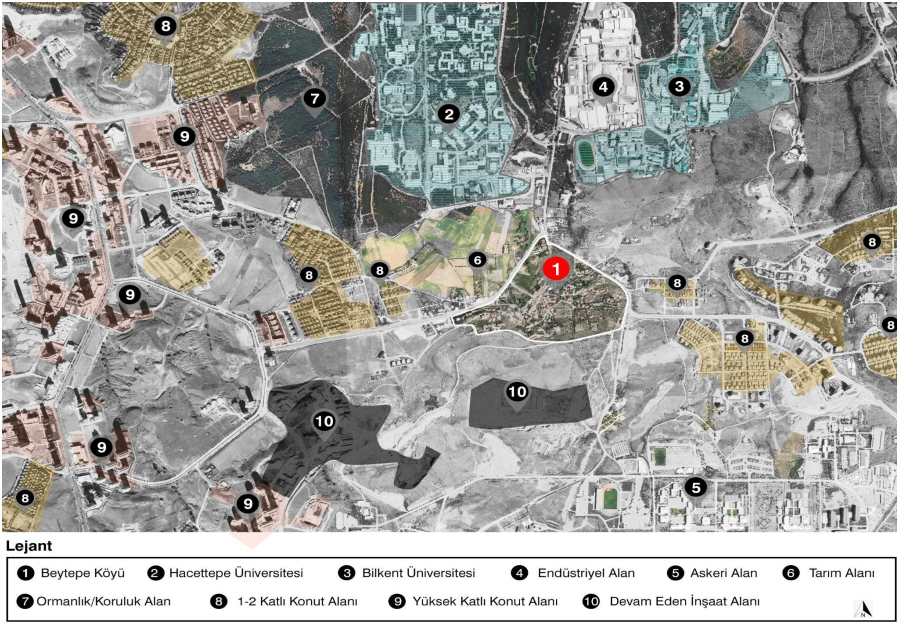
Üniversitesi, Bilkent Üniversitesi, Tarım Bakanlığı, Jandarma Genel Komutanlığı ve Ankara Büyükşehir Belediyesi tarafından kamulaştırılmış ve el konulmuştur. Köy sakinleri yerleşim yerlerini korumak için aktif olarak mücadele etmektedir (change.org, 2013).

Beytepe Köyü, üniversitelere yakınlığından kaynaklanan prestijli bir bağlamdaki konumu ve kırsal karakterini tehdit eden yasal düzenlemelerin varlığı nedeniyle çözümsüz imar savaşlarına hapsedilmiştir. Köy, 6360 sayılı Büyükşehir Belediyeleri Kanunu'nun 5216 sayılı maddesi uyarınca 2004 yılında 'mahalle' statüsü kazanmıştır (Çankaya Kaymakamlığı, 2017). 2012'de yeniden düzenlenen yasa, kırsal planlama politikalarının anlaşılması açısından kritik önem taşımaktadır. Dolayısıyla bu statü değişikliği sadece Beytepe Köyü'ne özgü bir uygulama olmayıp, Türkiye'nin büyükşehirlerindeki kırsal planlama politikalarını etkileyen yaygın bir karardır. Yasaya göre, büyükşehir belediyelerinin il idari sınırları içinde kalan köyler 'mahalle' statüsüne alınmıştır. Bu yasa sonucunda kırsal değerlerin yok olmasıyla sonuçlanabilecek imar kararlarının önü açılmıştır. Yasa, özellikle şehir merkezlerine yakın belde veya köylerin çevresinde kentsel yayılmanın artmasını tetiklemiştir. Zaten ciddi bir kentsel baskıya maruz kalan metropol kentlerin çeperlerindeki kırsal yerleşimler, kırsal özelliklerinin yok olması ya da kırsal alanların çevresinde kırsal alanlarla uyumlu olmayan farklı kentleşme örüntülerinin ortaya çıkması gibi yeni bir tehditle karşı karşıya kalmıştır. Potansiyel olarak ortaya çıkan bir diğer sorun ise entegre bir ulaşım sisteminin sağlanamamasıdır.

Şekil 4. Beytepe Köyü'nün mevcut imar planındaki durumu (Kaynak: Çankaya Belediyesi Arşivi)

Günümüzde Beytepe Köyü, arsa spekülasyonu odağının sonucu olan yıkıcı imar planları ve imar politikaları ile mücadele etmeye devam etmektedir. Mevcut imar planına göre, köy arazisinin büyük bir kısmı konut bloklarına ayrılmıştır (Şekil 4). Önerilen-planlanan konut alanlarının karakteri kırsal tipoloji ile uyumsuzdur. İmar planından tarım arazilerinin kullanımı ve korunmasına yönelik bir öngörünün olmadığı anlaşılmaktadır. Özetle, çalışma alanının kırsal değerlerinin korunmasının belediye tarafından planlanmadığı açıktır.

Şekil 5. Çalışma alanının zaman içindeki mekânsal dönüşümünü gösteren farklı yıllara ait hava fotoğrafları (Google Earth'ten elde edilen hava fotoğrafı kullanılarak yazarlar tarafından geliştirilmiştir)

Hava fotoğrafları, çalışma alanı ve çevresinin morfolojik karakterinin 2003 yılından bu yana geçirdiği dönüşümü gözler önüne sermektedir (Şekil 5). Köyün 2003 yılındaki kentsel dokusu incelendiğinde yakın çevresinde tarımsal arazilerin bulunduğu ancak sığramaların başladığı görülmektedir. Köyün çevresinde Amerikan banliyölerinin özelliklerini andıran kapılı siteler şeklinde örgütlenmiş müstakil az katlı evler bulunmaktadır. Ayrıca aynı tipomorfolojik oluşumların devam eden inşaatları da şekilde tespit edilebilmektedir. Yol ağı özellikle doğu-batı ekseninde az gelişmiştir. Ancak 2006 tarihli

hava fotoğrafı incelendiğinde kentsel dokudaki en dikkat çekici dönüşüm alanda inşa edilen bulvardır. Bu bulvarın inşasının bölgenin ilerleyen yıllarda yaşadığı değişimde büyük rol oynadığı söylenebilir. Dağınık bir şekilde organize olan konut siteleri 2006 yılında da ortaya çıkmaya devam etmiştir. Eğitim, 2000'li ve 2010'lu yılların başında apartman blokları ya da yüksek katlı konutlar inşa etmek yönünde olmamıştır (Şekil 5).

2018 ve 2022 yıllarına ait hava fotoğrafları incelendiğinde yeni başlayan birçok inşaat alanı dikkat çekmektedir (Şekil 5). 2022 yılı incelendiğinde ise 2018 yılındaki inşaat faaliyetlerinin değişmeden devam ettiği görülmektedir. Çok fazla yeni inşaat projesi bulunmamakla birlikte başlamış olanlar 2022 yılında tamamlanmıştır (Şekil 5). Bu dönemlerde bölgede çok katlı prestij konutları inşa etme eğilimi devam etmektedir. Özellikle bulvar çevresinde örgütlenen yeni bir konut dokusu ortaya çıkmıştır. Bölgede hem mekânsal bütünlük hem de bağlantılılık ve ulaşım doğrultusunda ele alınması gereken bir diğer konu da kompaktlık eksikliğidir. Sıçrama ve parçalanma, bölgenin yol sistemi ile güçlendirilmiştir.

Ayrıca bölgedeki konut yapım faaliyetlerine ilişkin en çarpıcı bulgulardan biri de konut alanlarının tarım arazileri yok edilerek inşa edilmiş olmasıdır. Aktif tarım arazileri konut parsellerine dönüştürülmüş ve köy çevresinde herhangi bir geçiş zonu oluşturulmadan kontrolsüz bir şekilde büyümüştür. Bölgede farklı tipo-morfolojik özelliklere sahip yerleşimlerin tutarsız bir şekilde bir araya geldiği ve bunun sonucunda kentsel kopuş biçimlerinin ortaya çıktığı görülmektedir. Mekânsal ayrışma, çeşitli arazi kullanım faaliyetlerinin parçalı kümelenmeleri ile pekiştirilmiş ve sabitlenmiştir. Ayrıca bu konut alanları üzerinden kentte farklı on yıllarda değişen konut eğilimlerine dair bir okuma yapmak da mümkündür.

Beytepe Köyü: Mikro-ölçekli Değerlendirme

Bölgedeki mikro ölçekli değerlendirmelerin iki ana sonucu vardır. Birincisi, çeperdeki tipo-morfolojik uyumsuzluk dinamikleri açıkça ortaya konmaktadır. İkincisi, kırsal değerler ile kentleşmenin bir sonucu olarak ortaya çıkan kullanım biçimleri arasındaki ilişki açık bir şekilde tasvir edilebilmektedir. Bu ilişki yıkım, dönüşüm ve dayanıklılık ya da koruma üzerinden izlenebilir.

Çalışma alanındaki tipo-morfolojik uyumsuzluk açısından öncelikle çeşitli konut tiplerinin incelenmesi gerekmektedir. Bölgede kır evleri, villalar, apartman blokları ve yüksek katlı prestij konutları dağınık bir şekilde bulun-

maktadır. Bu parçalı çeşitlilik, planlama konusundaki yetersiz kentsel politikaların bir sonucu olarak Türkiye'deki çeperler için tipiktir. Bütünleşik kentsel stratejilerin eksikliği rastgele sonuçlara yol açmaktadır. Burada da çeper bağlamlara özgü morfolojik bir karakter ortaya çıkmış ve birçok tipolojik oluşum türetilmiştir. Eşik bölgeler, bu mekânsal kargaşanın açık bir şekilde gözlemlenebildiği yerlerdir (Şekil-6). Görülebileceği gibi köy, çeşitli tipte konut birimlerinden oluşan ayrı ayrı organize olmuş kümelerle çevrilidir. Yeni ortaya çıkan binalar ile kırsal alan arasında kademeli geçiş bölgesi ya da tampon bölge bulunmamaktadır. Ayrıca, kırsal yerleşim ile çevresi arasında mekânsal bir ilişki de bulunmamaktadır. Burada bir arada yaşama sorunlu bir yapıya sahiptir.

Şekil 6. Köy çevresindeki farklı karakter alanlarını gösteren fotoğraflar (Kaynak: Yazarların kişisel arşivleri)

Kırsal ve kentsel yapıları çevreler arasındaki ilişki incelendiğinde, çalışma alanında kentten kırsala doğru tek yönlü bir dönüşüm olduğu görülmektedir (Şekil 6). Kent, kırsal yerleşime doğru genişlerken, kentleşen dokuda herhangi bir kırsal dinamik gözlenmemektedir. Başka bir deyişle, kentleşme sonucunda dönüşen dokuda kırsal dinamikler kaybolmaktadır. Aynı zamanda yapı ölçeğinde de köy çevresinde ortaya çıkan konut projelerinde kırsallığın herhangi bir yansıması görülmemektedir. Ayrıca, kırsala yerleşen kentsel tipleri alt ölçekte bir ara form oluşturmamıştır. Bir anlamda ortaya çıkan

yapılar, beraberinde getirdikleri özgül dinamiklerle bölgeyi işgal etmekte ve alanda bir tür mekânsal gerilim yaratmaktadır. Ayrıca bu alandaki konut projelerinin yüksek gelir gruplarına yönelik olması, mekânsal dönüşümle birlikte bir tür sosyo-ekonomik gerilimi de tetiklemektedir. Tipo-morfolojik özelliklerdeki çeşitlilik, farklı yaşam biçimleri, kullanıcı profilleri ve arazi kullanımı ile sonuçlanır.

Şekil 7. Çalışma alanının korunmuş kırsal dinamiklerini gösteren fotoğraflar (Kaynak: Yazarların kişisel arşivi).

Köyün dinamiklerine odaklanıldığında, kentsel yayılmaya rağmen mekânsal ve sosyal karakterini korumaya devam ettirmek için direnen bir bağlamla karşılaşmaktadır (Şekil 7). Fiziksel olarak küçülmesine rağmen kırsal yerleşim yaşam ve üretim biçimlerini, mimari kültür, malzeme ve gündelik yaşam pratiklerini halen sürdürmektedir. Tarımsal faaliyetlerin yoğunluğu azalmış da olsa tamamen ortadan kalkmamıştır. Köy evlerinin morfolojik özellikleri ve mekânsal örgütlenme biçimleri de bu yaşam pratiklerinin mekana nasıl yansıdığını ortaya koyar niteliktedir. Köy yaşamının getirdiği faaliyetler için özelleşmiş mekânların özgün nitelikleri kullanıcılarının ihtiyaçlarına göre şekillenme esnekliğine sahiptir.

Sonuç

Bu çalışma, metropoliten çeperlerdeki kırsal yerleşimlerin kentsel yayılma baskısı altında gerçekleşen mekânsal kırımları Beytepe Köyü örneği üzerinden çok katmanlı bir yaklaşımla ortaya koymaktadır. Kentleşme süreçleri üzerinden ölçekler arası bir araştırma metodolojisi benimsenerek gerçekleştir-

rilen çalışmada morfolojik, sosyo-mekânsal ve yönetsimsel dönüşümler incelenmiştir. Alan verisine dayalı olarak elde edilen mekânsal çözümlemeler, söz konusu köyün çevresinde kontrolsüz büyüme, parçalanmış yapılaşma ve rant odaklı arsa spekülasyonları ile şekillenmiş bir mekânsal yapı oluştuğunu ortaya koymuştur. Bu değişimin yalnızca fiziksel olarak morfolojik karakterde değil, Beytepe Köyü'nün içinde ve çevresindeki sosyo-kültürel dokuda, mülkiyet yapısında ve gündelik yaşam pratiklerinde de köklü kırılmalara neden olduğu gözlenmiştir.

Çalışma kapsamında ortaya konan bulgular üzerinden yeniden okunan arazi kullanım örüntüleri (hava fotoğrafları ve haritalama verileri) kentsel yapıdaki hızlı ve radikal değişimi ortaya koymaktadır. Bu kontrolsüz baskı ve değişimle alanın kırsal karakteri ile uyumsuz yapılaşma örüntüleri oluşmuş, kırsal ve kentsel alanlar arasında kademeli bir geçiş bölgesi sağlanamamıştır. Bu alanda zamanla oluşan farklı tipolojik yapıların arasındaki mekânsal ve işlevsel kopukluklar, fiziksel, kültürel ve hatta sosyo-ekonomik süreksizlikleri doğurmuştur. Buna ek olarak, tüm dünyadaki kentsel yayılma süreçlerinde ortaya çıkan bir sorun olarak entegre bir ulaşım sisteminin kurulamaması ve kırsal değerleri dışlayacak biçimde alınmış olması söz konusu mekânsal kırılmaları daha da derinleştirmiştir. Ortaya çıkan mekânsal yeniden yapılandırma biçimleri üzerinden yapılan bu okumalar, klasik planlama pratiklerinin böyle hibritleşmiş eşik alanlarda yetersiz kaldığını işaret etmektedir. Beytepe özelinde gözlemlenen bu değerlendirmeler neoliberal planlama zihniyetinin kent çeperindeki kır-kent eşiklerini araçsallaştırdığını ve bu alanları birer spekülâtif kentsel üretim laboratuvarı olarak müzakere edilmiş dönüşümlerin mağdurları haline getirdiğini göstermektedir. Yerel halkın karar alma süreçlerinden dışlanması ve kırsal kimliğin temsil krizi yaşaması mekânsal adaletin zedelenmesini de beraberinde getirmiştir. Harvey'nin (2005) "el koymayla birikim" (accumulation by dispossession) kavramıyla da örtüşmekte olan bulgular kırsal alanların neoliberal planlama rejimi altında kentsel rant odaklı imar kararlarının bu çok katmanlı bozulmayı beraberinde getirdiğini göstermektedir.

Sonuç olarak Beytepe Köyünü kır-kent ikiliği arasında eşik mekân olarak tanımlayan bu inceleme, Türkiye'deki metropol çeperlerinin planlama, yönetim ve mekânsal sürdürülebilirlik bağlamındaki ihmal ve kırılma noktaları analitik ve eleştirel olarak açıkça vurgulamaktadır. Kentsel dokunun kırsal alanı kontrolsüz bir şekilde işgal etmesi, yalnızca fiziksel bütünlüğü değil, kolektif kırsal hafızanın ve ekolojik dengenin de zarar görmesine zemin ha-

zırlamaktadır. Kentsel sürdürülebilir kalkınmayı desteklemek için ekosistemin devamlılığını sağlama potansiyeline sahip tarım arazilerinin amaç dışı kullanımını engelleyecek kentsel politikalar geliştirilmelidir. Kentin yıkıcı tutumuna karşı kırsalın hakkını korumak kent planlaması için elzemdir. Kent çeperinde kronik bir sorun haline gelen kent-kır ilişkisini ikiliğin ötesine taşıyan alternatif stratejiler geliştirilmelidir. Kır-kent geçiş kuşağındaki bu alanlar yalnızca korunması gereken kırsal alanlar olarak değil, yenilikçi planlama yaklaşımlarının geliştirilebileceği potansiyel mekânsal laboratuvarlar olarak değerlendirilmelidir. Bu bağlamda çalışmanın önerisi, bu eşik alanlarında morfolojik sürekliliği koruyan, kademeli geçiş zonlarının oluşumunu destekleyen, yerel aktörleri ve gündelik pratiklerini koruyan ve potansiyellerini değerlendiren, bir adalığı ve çeşitliliği destekleyen, melez mekânsal çözümleri mümkün kılan bütüncül bir planlama dilinin geliştirilmesidir. Kentleşme baskısı altındaki kırsal alanların kimliği ve direnci ancak bu sayede korunabilir.

Extended Abstract

A threshold on edge: Beytepe village under the pressure of urban sprawl

*

Hatice Kalfaoğlu Hatipoğlu⁶

Büşra İnce⁷

Rural settlements are not merely units of agricultural production; yet they are multi-layered environments that encapsulate historical, cultural, ecological, and morphological continuity. They are productive hubs with sociocultural authenticity. Rural areas often embody vernacular building traditions, deeply rooted communal practices, and the environmental character of the land, which simultaneously creates a socio-spatial identity inherently unique to these geographical entities. However, in the contemporary urban context, these settlements have become highly vulnerable to the pressures of urban expansion and threats of vanishing as a result of uncontrolled urban sprawl (Mann, 2009; Torrens & Alberti, 2000; Yaşar, 2010). Especially rural areas in metropolitan regions are more akin to these phenomena. Rapid and often unregulated urban sprawl disrupts not only the material culture but also the socio-spatial inheritance of rural landscapes.

Given the aforementioned framework, this study critically and analytically investigates the socio-spatial impacts of urbanization on Beytepe Village, located on the southwestern periphery of Ankara metropolitan city. The village is closely situated to the impact of the Eskişehir Road corridor, which is a strong transformative axis for the urban macroform of the city. The close environs of the village have become surrounded by university campuses, military zones, and, more recently, high-density “prestige” housing developments. Since the 1980s, this geographic and strategic location has exposed Beytepe Village to immense urban development pressure. It eventually results in a gradual loss of its rural character and an increase in speculative land valuation. Over time, the village has become a socio-spatial and typological

---

⁶ Assoc. Prof. Dr., Ankara Yıldırım Beyazıt University, Faculty of Architecture and Fine Arts, Department of Architecture, Ankara, Türkiye, ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-0716-7431>
E-mail: hhatipoglu@aybu.edu.tr

⁷ Politecnico di Milano, DASTU, Milan, Italy, ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-4185-8604>
E-mail: bince@aybu.edu.tr

“threshold” and a liminal zone caught between urban and rural linkages or dichotomies (Gallent et al., 2006).

By adopting a multi-scalar and interdisciplinary research framework, the study first analyzes the urban sprawl processes by focusing on the diachronic change on morphological characteristics of the close environs of Beytepe Village and speculative sociopolitical actions. Afterwards, the study will dwell on how peri-urban dynamics alter the spatial organization and territorial identity of the village will be explored adopting a micro-scale perspective. On-site investigations and fieldwork will be the means of this analytical step. At the same time, the study also seeks to explore and document the local dynamics of the village to emphasize the persistence of rural authenticity amid urban encroachment.

The diachronic analysis of aerial photographs and municipal zoning decisions reveals that the area surrounding Beytepe Village began to lose its agricultural functionality in the early 2000s. Particularly after 2010, the rise of real estate projects (notably high-rise and prestige housing complexes, and often gated communities) intensified the spatial transformation. These new developments are organized in complete disjunction from the rural typology. The absence of buffer zones or transitional spatial layers has exacerbated the fragmentation of the rural fabric (Yaşar, 2010; Kalfaoğlu-Hatipoğlu & Mahmut, 2022). As seen in this area, the fragmented character of peri-urban spaces aligns with the theoretical observations of many scholars (Gallent et al., 2006; Kew & Lee, 2013; Brueckner, 2000). who highlight the morphological discontinuities, functional disconnections, and spatial segregation occurring at the rural-urban interface. In the case of Beytepe Village, these disconnections manifest physically in the juxtaposition of villa-type gated communities, high-rise apartment complexes, and the traditional village settlement typologies. As Busck et al. (2008) argue, conventional planning tools often fall short in addressing the complex forms of these hybrid landscapes, thereby necessitating more flexible and also participatory planning practices (Yaşar, 2010; Kalfaoğlu-Hatipoğlu & Mahmut, 2022).

The research reveals that this periferial context is now defined by spatial conflicts and typological uncertainty. The coexistence of disparate morphologies within the same spatial frame has led to incoherent urban forms and disrupted spatial logic. Field observations confirm that while the village life continues to exhibit a certain degree of resilience, it has become increasingly socially isolated. There is virtually no meaningful interaction between the

new urban developments and the original rural settlement. This phenomenon can be interpreted as an extension of the suburban alienation described by Mumford (1961), which is a condition in which spatial design contributes to social withdrawal and fragmentation.

According to onsite observations and micro-scale investigations, the transformation observed in Beytepe Village is not confined to the physical realm. It also entails disruptions in spatial identity, the social fabric of the community, and everyday life dynamics. The residents of the village have experienced various forms of spatial injustice, including loss of land ownership, shifts in legal-administrative status (due to the 2012 Metropolitan Law No. 6360, which transformed many villages into “neighborhoods”), and exclusion from municipal services (Çankaya District Governorate, 2017). These processes directly resonate with David Harvey’s (2005) notion of “accumulation by dispossession,” in which capitalist logic restructures rural space for rent-seeking urban development.

The case of Beytepe Village offers a unique opportunity to observe how rural areas are subjected to morphological fragmentation and socio-spatial dissolution. Theoretically, the study draws upon contemporary approaches such as peri-urbanization, rurbanization, and spatial hybridity (Sherestha et al., 2011; Barros et al., 2018) to move beyond binary urban–rural classifications. While the uncontrolled urban expansion in the surrounding environment is discussed through the lens of urban sprawl, the latent spatial potential of the area is assessed using these more nuanced frameworks.

In conclusion, the case of Beytepe Village illustrates how rural areas in Turkey are not only transformed by urban sprawl but also by top-down administrative decisions, neoliberal planning paradigms, and insufficient spatial governance. The consequences of this transformation go beyond morphological rupture; they signal the erasure of collective rural memory, the marginalization of local socio-cultural practices, and the ecological fragmentation of rural territories. From a planning perspective, this study argues that traditional paradigms are not sufficient for addressing the unique challenges of thresholds situated physically on the rural–urban dichotomy. What is needed is a new planning language that works as a third route, offering preservation and acknowledging the changing dynamics of rapidly urbanized metropolitan fringes. Planning decisions should prioritize local stakeholder participation, protect morphological continuity, and recognize the socio-cultural spec-

ificity of rural settlements, and at the same time, they should reconsider hybrid solutions at least as a strategy for not completely losing the rural character.

Kaynakça/References

- Acar Özler, Ö. (2019). Neoliberal politikaların kentsel planlamaya etkisi: Ankara çeper alanı üzerinden bir değerlendirme. *Mimarlık*, 408, 28–32.
- Alkışer, Y., & Yürekli, H. (2011). Türkiye’de “devlet konutu”nun dünü, bugünü, yarını. *İTÜ Dergisi/a*, 3(1), 63–74.
- Akkoyunlu, S. (2015). The potential of rural–urban linkages for sustainable development and trade. *International Journal of Sustainable Development & World Policy*, 4(2), 20–40. <https://doi.org/10.18488/journal.26/2015.4.2/26.2.20.40>
- Ankara Büyükşehir Belediyesi (2006). *2023 Plan Raporu*.
- Ankara Büyükşehir Belediye Meclisi. (2005, Şubat 18). 542 sayılı karar: Lodumlu (Beytepe) kentsel dönüşüm ve gelişim projesi onayı. Ankara, Türkiye.
- Asher, K. (2019). The risky streets of ontologically redesigned cities: Some comments on Arturo Escobar’s rurbanization research program. *Geoforum*, 101, 212–214. <https://doi.org/10.1016/j.geoforum.2019.01.008>
- Barros, J. L., Tavares, A. O., Monteiro, M., & Santos, P. P. (2018). Peri-urbanization and rurbanization in Leiria city: The importance of a planning framework. *Sustainability (Switzerland)*, 10(7). <https://doi.org/10.3390/su10072501>
- Brabyn, L. (2005). Solutions for characterising natural landscapes in New Zealand using geographical information systems. *Journal of environmental management*, 76(1), 23–34.
- Bruegmann, R. (2005). Sprawl: A compact History. In *The University of Chicago Press*.
- Brueckner, J. K. (2000). Urban sprawl: Diagnosis and remedies. *International Regional Science Review*, 23(2), 160–171.
- Busck, A. G., Hidding, M. C., Kristensen, S. B. P., Persson, C., & Præstholm, S. (2008). Managing rurban landscapes in the Netherlands, Denmark and Sweden: Comparing planning systems and instruments in three different contexts. *Geografisk Tidsskrift*, 108(2), 1–16. <https://doi.org/10.1080/00167223.2008.10649584>
- Can, I., Yıldız, B. Y., Ek, İ., & Polat, F. (2018). Değişen kır kent ilişkisi ve bölgesel kentleşme, İzmir-Urla örneği. *Türkiye Kentsel Morfoloji Ağı*, 637–649.
- Castrignanò, M., & Manella, G. (2011). From urban sprawl to sustainable cities: A neighborhood perspective in urban studies. *Research in Urban Sociology*, 11(2011), 27–40. [https://doi.org/10.1108/S1047-0042\(2011\)0000011005](https://doi.org/10.1108/S1047-0042(2011)0000011005)
- Change.org. (2013). T.C. Çevre ve Şehircilik Bakanlığı Sayın Bakan Erdoğan Bayraktar: Yılan hikayesine dönen Beytepe köyümüzün imar planları artık bitirilsin. 5 Mayıs 2023

- tarihinde <https://www.change.org/p/t-c-çevre-ve-şehir-cilik-bakanlığı-sayın-bakan-erdoğ-an-bayraktar-yılan-hikayesine-dö-nen-beytepe-kö-yümüzün-imar-planları-artık-bitirilsin> adresinden erişildi.
- Clapham, W. B., Jr. (2003). Continuum-based classification of remotely sensed imagery to describe urban sprawl on a watershed scale. In *Proceedings of the Society of Photo-Optical Instrumentation Engineers (SPIE)*, 86, 322–340.
- Çankaya Kaymakamlığı (2017). *Çankaya 2017 faaliyetleri brifing raporu*.
- Çilingir, T., & Görgün, E. K. (2018). Hızla üzerine kent gelen köyün, kentleşme ile imtihanı: Uzundere The Challenging Dilemma of The Village Between The Rural and The Urban: Case of Uzundere Village Under Pressure of Rapid Urbanization. *Ek 1*, 139–151. <https://doi.org/10.14744/planlama.2018.88700>
- Duany, Andres; Plater-Zyberk, Elizabeth; Speck, J. (2000). *Suburban Nation: The Rise of Sprawl and the Decline of the American Dream*. North Point Press.
- Dymitrow M (2017) Rural/urban redux: conceptual problems and material effects. Chapter2. Publications Edited by the Departments of Geography, University of Gothenburg, Series B, No. 129. <http://hdl.handle.net/2077/54152>
- Eppler, U., Fritsche, U. R., & Laaks, S. (2015). Urban-Rural Linkages and Global Sustainable Land Use. *GLOBALANDS Issue Paper, May*, 1–64. http://www.iinas.org/tl_files/iinas/downloads/land/IINAS_2015_Urban-Rural_Linkages_Issue_Paper.pdf
- Gallent, N., Bianconi, M., & Andersson, J. (2006). Planning on the edge: England's rural - Urban fringe and the spatial-planning agenda. *Environment and Planning B: Planning and Design*, 33(3), 457–476. <https://doi.org/10.1068/b31171>
- Gallent, N., Shoard, M., Andersson, J., Oades, R., & Tudor, C. (2004). England's urban fringes: Multi-functionality and planning. *Local Environment*, 9(3), 217–233. <https://doi.org/10.1080/1354983042000219342>
- Galster, G., Hanson, R., Ratcliffe, M. R., Wolman, H., Coleman, S., & Freihage, J. (2001). Wrestling sprawl to the ground: Defining and measuring an elusive concept. *Housing Policy Debate*, 12(4), 681–717
- Günay, B. (2012). Ankara Spatial History. *Aesop*, 1427, 13. https://crp.metu.edu.tr/en/system/files/ankara_spatial_history.pdf
- Günsel, R. (2004). *Ankara: başkent'in tarihi, arkeolojisi ve mimarisi*. Ankara Enstitüsü Vakfı Yayınları.
- Harvey, D. (2005). *The new imperialism*. Oxford University Press.
- Hayrulloğlu, G., Aliefendioğlu, Y., & Tanrıvermiş, H. (2022). Kentsel yayılma alanları ve bu alanlardaki konut talebi üzerine nitel bir araştırma. *İDEALKENT*, 12(34), 1413–1439. <https://doi.org/10.31198/idealkent.873343>
- Hoffmann EM, Jose M, Nölke N, Möckel T (2017) Construction and use of a simple index of urbanisation in the rural–urban interface of Bangalore India. *Sustainability* 9(11):2146. <https://doi.org/10.3390/su9112146>

- Hoffmann, Ellen & Schareika, Nikolaus & Dittrich, Christoph & Schlecht, Eva & Sauer, Daniela & Buerkert, Andreas. (2023). Rurbanity: a concept for the interdisciplinary study of rural–urban transformation. *Sustainability Science*. 18. 1-15. 10.1007/s11625-023-01331-2.
- Hürriyet Gazete Arşivi. (2005). *Kentsel dönüşüme yürütmeyi durdurma*. 6 Mayıs tarihinde <https://satis.hurriyet.com.tr/DateSelect.aspx?catid=1&pid=1> adresinden erişildi.
- Kalfaoglu Hatipoglu, H., & Mahmut, S. B. (2022). The concept of “smart density planning” principles for livable and sustainable urban transformation. *Innovating Strategies and Solutions for Urban Performance and Regeneration*, 75–88.
- Kalfaoglu, S. (2022). Future-proofing cities through urban morphology. In S. A. Selçuk (Ed.), *Architectural research: Current studies and future trends* (ss. 123–138). Livre de Lyon.
- Kasimis, C., & Papadopoulos, A. G. (2013). Rural transformations and family farming in contemporary greece. In *Research in Rural Sociology and Development* (Vol. 19, Issue 2013). Emerald Group Publishing Limited. [https://doi.org/10.1108/S1057-1922\(2013\)0000019013](https://doi.org/10.1108/S1057-1922(2013)0000019013)
- Kew, B., & Lee, B. D. (2013). Measuring sprawl across the urban rural continuum using an amalgamated sprawl index. *Sustainability*, 5(5), 1806-1828.
- Krier, L. (1984). *Houses, palaces, cities*. AD Architectural Design.
- Lacour, C., & Puissant, S. (2007). Re-Urbanity: urbanising the rural and ruralising the urban. *Environment and Planning A*, 39(3), 728-747. <https://doi.org/10.1068/a37366> (Original work published 2007)
- Mann, S. (2009). Institutional causes of urban and rural sprawl in Switzerland. *Land use policy*, 26(4), 919-924.
- Milliyet Gazete Arşivi. (1992). Okul yerine villalar. 6 Mayıs tarihinde <http://gazetear-sivi.milliyet.com.tr/Alan%25252520Makovsky/> adresinden erişildi.
- Mumford, L. (1961). *The city in history: Its origins, its transformations, and its prospects*. Harcourt, Brace & World.
- Norberg-Schulz, C. *Genius Loci: Towards a Phenomenology of Architecture*; Rizzoli: London, UK, 1980.
- Osmay, S. (1998) ‘1923’ten bugüne kent merkezlerinin dönüşümü in Sey, Y. (ed.) 75 Yılda Değişen Kent ve Mimarlık. İstanbul : Türkiye Ekonomik ve Toplumsal Tarih Vakfı, pp.139-154.
- Saunders, W. S. (Ed.). (2005). *Sprawl and Suburbia*. University of Minnesota Press.
- Sezgin, D., & Varol, Ç. (2012). Ankara’daki kentsel büyüme ve saçaklanmanın verimli tarım topraklarının amaç dışı kullanımına etkisi. *Metu Journal of the Faculty of Architecture*, 29(1), 273–288. <https://doi.org/10.4305/METU.JFA.2012.1.15>
- Sherestha, M.; York, A.; Boone, C.; Zhang, S. Land (2011). fragmentation due to rapid urbanization in the Phoenix metropolitan area: Analyzing the spatio-temporal patterns and drivers. *Appl. Geogr.* 31, 522–531

- Sınacı Özfindık, F. (2022). Ankara’da kentsel büyüme: kent çeperinde büyümenin kontrolüne yönelik planlama ve politika araçları. *Journal of Planning*, 32(3), 488–509. <https://doi.org/10.14744/planlama.2022.37880>
- Şenyel, A. (2006) Low rise housing development in Ankara [Master Thesis, METU, Turkey]. <https://etd.lib.metu.edu.tr/upload/12607341/index.pdf>
- Tekeli, İ. (2010). *Konut sorununu konut biçimleriyle düşünmek*. İlhan Tekeli Toplu Eserleri 13, İstanbul, Tarih Vakfı Yurt Yayınları.
- Torrens, P., & Alberti, M. (2000). *Measuring urban sprawl* (Working Paper Series). Centre for Advanced Spatial Analysis, University College London, London, UK.
- Whyte, W. H. (1958). *The exploding metropolis*. Garden City, NY: Doubleday.
- Yapı.com.tr. (2007). Başkent’e 20 km mesafede imarsız köy. 8 Mayıs 2023 tarihinde https://www.yapi.com.tr/haberler/baskente-20-km-mesafede-imarsiz-koy_55720.html adresinden erişildi.
- Yaşar, C. G. (2010). *Politics of Urban Sprawl: The Case of Ankara*. METU.

Doç. Dr. Hatice Kalfaoğlu Hatipoğlu

Lisans, yüksek lisans ve doktora eğitimini Viyana Teknik Üniversitesi’nde tamamlamıştır. Mesleki kariyerine Avusturya’da farklı mimarlık ofislerinde başlayarak uluslararası deneyim kazanmıştır. Akademik çalışmalarını özellikle konut tasarımı, esneklik, sürdürülebilirlik ve kentsel morfoloji alanlarında yoğunlaştırmıştır. Türkiye’de uzun süredir Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Mimarlık Bölümü’nde öğretim üyesi olarak görev yapmaktadır. Ulusal ve uluslararası dergilerde çok sayıda akademik yayını bulunan Kalfaoğlu Hatipoğlu, sürdürülebilir konut politikaları ve mekânsal kalite üzerine özgün çalışmalar üretmiştir. Aynı zamanda H2N Mimarlık ofisinin kurucu ortaklarından. Mimarlık eğitimi ile pratik deneyimi sentezleyerek hem tasarım hem kuram alanında katkılar sunmaktadır. Akademik üretiminde sosyal sürdürülebilirlik ve kullanıcı odaklı tasarım ilkelerine özellikle vurgu yapmaktadır. Halen mimarlık ve şehircilik alanındaki güncel tartışmalara aktif olarak katkı sunmaya devam etmektedir.

Assoc. Prof. Dr. Hatice Kalfaoğlu Hatipoğlu received her bachelor's, master's, and doctoral degrees from the Vienna University of Technology. She began her professional career in various architecture offices in Austria, gaining international experience. Her academic research focuses primarily on housing design, flexibility, sustainability, and urban morphology. She has been serving as a faculty member at the Department of Architecture at Ankara Yıldırım Beyazıt University for many years. Kalfaoğlu Hatipoğlu has published extensively in national and international journals and has produced original work on sustainable housing policies and spatial quality. She is also a co-founder of the architectural office H2N Mimarlık. By combining architectural education with professional practice, she contributes to both the theoretical and practical dimensions of design. Her academic production places particular emphasis on social sustainability and user-

centered design principles. She continues to actively engage in contemporary discussions in the fields of architecture and urbanism.

Büşra İnce

2017 yılında TOBB Ekonomi ve Teknoloji Üniversitesi Mimarlık Bölümü'nden mezun olmuştur. 2021 yılında Orta Doğu Teknik Üniversitesi Kentsel Tasarım programında yüksek lisans derecesini tamamlamıştır. Halen Politecnico di Milano'da Kentsel Politikalar ve Tasarım programında doktora çalışmalarını sürdürmektedir. Aynı zamanda Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesinde araştırma görevlisi olarak çalışmaktadır. Araştırma alanları arasında mimari tasarım, kentsel tasarım, kent sosyolojisi ve marjinal mekânlar yer almaktadır.

Büşra İnce graduated from the Department of Architecture at TOBB University of Economics and Technology in 2017. In 2021, she completed her master's degree in the Urban Design program at Middle East Technical University. She is currently pursuing her PhD in the Urban Planning, Design and Policy program at Politecnico di Milano. At the same time, she works as a research assistant at Ankara Yıldırım Beyazıt University. Her research interests include architectural design, urban design, urban sociology, and marginal spaces.

Teşekkür / Acknowledgment

Bu çalışmanın yazarlarından Büşra İnce, Fondazione Fratelli Confalonieri tarafından doktora bursu ile desteklenmektedir.

Büşra İnce, one of the authors of this study, is supported by a doctoral scholarship provided by the **Fondazione Fratelli Confalonieri**.

Etik Beyan/Ethical Statement: Bu çalışmanın hazırlanma sürecinde bilimsel ve etik ilkelere uyulduğu ve yararlanılan tüm çalışmaların kaynakçada belirtildiği beyan olunur / *It is declared that scientific and ethical principles have been followed while carrying out and writing this study and that all the sources used have been properly cited.*

Telif Hakkı ve Lisans/Copyright & License: Dergimizde yayımlanan çalışmaların telif hakları dergimizde olup, CC-BY-NC-ND lisansı ile açık erişim olarak yayımlanmaktadır./*The copyrights of the works published in our journal belong to the journal, and they are published as open access under the CC-BY-NC-ND license.*

Değerlendirme/Reviewers Two external reviewers: İki Dış Hakem / *Çift Taraflı Körleme/Double-blind*
Yapay Zeka Beyanı/AI Disclosure: Bu çalışmanın hazırlanma sürecinde yapay zeka tabanlı herhangi bir araç veya uygulama kullanılmamıştır. Çalışmanın tüm içeriği, yazar tarafından bilimsel araştırma yöntemleri ve akademik etik ilkelere uygun şekilde üretilmiştir. / *AI Disclosure No artificial intelligence-based tools or applications were used in the preparation of this study. All content of the study was produced by the authors in accordance with scientific research methods and academic ethical principles.*

Etik Bildirim/Complaints: bilgi@idealkentdergisi.com

Çıkar Çatışması/Conflicts of Interest: Çıkar çatışması beyan edilmemiştir./*There is no conflict of interest in this study.*